

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
103 33 Stockholm
E-post:
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande till betänkande En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)

IT&Telekomföretagen ställer sig bakom de synpunkter som framförs i Svenskt Näringslivs yttrande. IT&Telekomföretagen vill i synnerhet understryka den kritik som Svenskt Näringsliv framför avseende brist på hänsyn till kompetensförsörjningsperspektivet. IT&Telekomföretagen presenterade 2017 en kartläggning som visar att det år 2022 kommer råda ett underskott på 70 000 IT-experter såvida inga särskilda insatser görs¹. Den absoluta majoriteten handlar om roller som kräver högskoleutbildning. I ljuset av detta är det särskilt allvarligt att inte utredningen beaktar dessa starka behov bland sina förslag.

Givet bristerna i utredningen behöver ett omtag göras kring högskolans roll. IT&Telekomföretagen vill att följande två övergripande perspektiv beaktas i ett fortsatt utredningsarbete.

1. Det krävs ett helt annat grepp kring utbildningssystemets roll för arbetslivet

Utredningen präglas av ett synnerligen inom-akademiskt perspektiv. Den utgår från den befintliga strukturen snarare än att ställa sig frågan vilka behoven är av olika typer av utbildning och forskning – inom eller utanför akademien, inom eller utanför Sverige – som finns och först därefter föreslå förändringar i strukturen.

Utredningen konstaterar (s. 224) att punkten ”förbereda för yrkesverksamhet utanför högskolan” är den första av fyra som utgör målen för högre utbildning. När emellertid denna punkt diskuteras görs det i ett blott åtta sidor långt underavsnitt (6.2.2.) med titeln ”Behöver utbildningsutbudet styras tydligare utifrån arbetsmarknadens behov?”. Frågetecknet i rubriken präglar den översiktliga analys som sedan görs, som hårdtaget landar i att studenterna verkar hyfsat nöjda med sina utbildningar och att de i alla fall inte är arbetslösa.

¹ IT&Telekomföretagen 2017: *IT-kompetensbristen* <https://www.itot.se/2017/11/it-kompetensbristen-en-rapport-om-den-svenska-digitala-sektorns-behov-av-spetskompetens/>

- Ingen djupare analys görs av samspelet mellan det formella lärandet som sker i utbildningen och de kompetenskrav som arbetslivet – där den absoluta majoriteten av studenterna hamnar – ställer.
- Ingen distinktion görs mellan olika mer eller mindre yrkesinriktade utbildningsformer (bortsett från den märkliga särbehandlingen av legitimationsyrken, som om bristerna bara skulle finnas där), och ingen analys görs heller hur utbildningsformerna ska anpassas efter de föränderliga krav som arbetslivet ställer, krav som präglas starkt av digitalisering och globalisering.

IT&Telekomföretagen vill i detta sammanhang lyfta fram betydelsen av samverkan, och då en mer äkta, ömsesidig samverkan än det perspektiv som traditionellt funnits på lärosätena och som också utredningen har. Utredningen föreslår i avsnitt 7.2 att i skrivningarna i högskolelagen om den så kallade tredje uppgiften, dvs. att forskningsresultat ska komma samhället till nytta, ska utvidgas till att handla om all den kunskap och kompetens som finns på högskolorna. Detta är i och för sig en förbättring, men perspektivet är dock alltjämt att det är högskolorna som ska sprida kunskap till omvärlden och inte tvärtom.

Almega föreslår i sitt yttrande att 2 § högskolelagen kompletteras med följande mening: ”ett centralt syfte med samverkan är att förbereda studenterna för dagens och morgondagens arbetsmarknad”. Med ett sådant tillägg, som IT&Telekomföretagen varmt stödjer, måste högskolorna på ett helt annat sätt än idag ta in arbetslivets förutsättningar som en del i samverkan.

2. Det krävs ett helt annat grepp kring livslångt lärande

IT&Telekomföretagen presenterade i april 2018 ett manifestdokument med förslag att tillsätta en särskild kommission för livslångt lärande², som lämnades in som underlag till utredningen. I manifestdokumentet beskrivs ett drömläge för hur livslångt lärande ska se ut: ”Ett system där alla, efter en adekvat grundläggande utbildning, genom hela livet får löpande, arbetslivsintegrerad fort- eller vidareutbildning och annan kompetensutveckling utformad efter enskildas, arbetsgivares och samhällets behov”.

Det tänkta drömläget bygger bl.a. på följande förutsättningar:

- Livslångt lärande ska inte ses som något som görs ”efter” en grundutbildning i ungdomen, utan utbildning som sker i ungdomen och utbildning i yrkesverksam ålder ska ses som en helhet.
- Utbildning och kompetensutveckling ses som en helhet. Den akademiska dimensionen, med kraven på vetenskaplig och beprövad erfarenhet är förvisso viktig, men ska inte ses som en isolerad dimension skild från mer

² IT&Telekomföretagen 2018: *Vi behöver en kommission för livslångt lärande*
<https://www.itot.se/2018/04/ittelekomforetagen-kraver-kommission-livslangt-larande/>

handfasta kunskaper och förmågor som också ingår i kompetensutveckling.

- Med utbildningssystem avses inte endast högskoleutbildning, utan all form av institutionaliserad utbildning.
- De tre perspektiv som utbildningssystemet ska väga in är individperspektivet, arbetsgivarperspektivet och det samhällsekonomiska perspektivet. Högskolan finns inte till för sin egen skull utan ska betraktas utifrån hur väl den tjänar de tre nämnda perspektiven.

Utredningen föreslår (avsnitt 6.3.1) att högskolans ansvar för det livslånga lärandet tydliggörs genom att fort- och vidareutbildning regleras i högskolelagen som en del i utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Det är bra, men därutöver presenteras inga förslag kring hur denna fort- och vidareutbildning ska genomföras, annat än att lärosätenas ansvar för livslångt lärande föreslås diskuteras vidare i det system med överenskommelser som utredningen föreslår i övrigt – ett förslag som Svenskt Näringsliv, och därmed även IT&Telekomföretagen, grundligt kritiserar. De drömlägesperspektiv som beskrivs i IT&Telekomföretagens manifestdokument saknas fullständigt, och en ny utredning, i form av en kommission, bör därför tillsättas snarast.

I manifestdokumentet anges ett antal förslag på både kort- och lång sikt. Utöver dessa kan även framhållas ett ytterligare initiativ, "Study Friday", som nyligen presenterats av IT&Telekomföretagen i samarbete med Sveriges Ingenjörer, sju ledande tekniska högskolorna samt tre andra branschorganisationer³. Initiativet lyfter fram ett antal mindre förändringar som kan göras för att snabbt komma till rätta med de begränsningar som idag finns för lärosätena att tillhandahålla utbildningar för yrkesverksamma (som också beskrivs på s. 247 i utredningen). Dessa åtgärder bör genomföras omedelbart och behöver inte invänta en mer omfattande utredning kring livslångt lärande.

För IT&Telekomföretagen,

Åsa Zetterberg
Förbundsdirektör

Fredrik von Essen
Näringspolitisk expert

³ Sveriges Ingenjörer, IT&Telekomföretagen m.fl. 2019: *Study Friday – Ett nytt förhållningssätt till livslångt lärande* <https://www.sverigesingenjorer.se/globalassets/dokument/rapporten-study-friday---ett-nytt-forhallningssatt-till-livslangt-larande.pdf>